

Małgorzata Skweres-Kuchta

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług
e-mail: małgorzata.skweres@wzieu.pl

Inwestycja w rozwój kompetencji kluczowych wśród dzieci i młodzieży – studium przypadku

Kody JEL: A20, I21, O15, O31

Słowa kluczowe: kompetencje kluczowe, edukacja dzieci i młodzieży, świadomość i dojrzałość ekonomiczna

Streszczenie. Artykuł traktuje o rozwoju kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, wskazuje również na ich kreatywność i zdolność do tworzenia innowacji. Głównym celem badawczym pracy jest ocena świadomości i dojrzałości ekonomicznej tej grupy oraz wskazanie roli, jaką w procesie kształtowania kompetencji kluczowych odgrywają pozaszkolne formy edukacji, w tym uniwersytet dziecięcy. Badania przeprowadzone zostały wśród małoletnich „studentów”, uczestniczących w programie w województwie zachodniopomorskim w roku 2016. Wyniki badań pokazały, iż pozaszkolne projekty edukacyjne stanowią główne źródło wiedzy ekonomicznej, inspirują też do domowych dyskusji na temat procesów społeczno-gospodarczych, najczęściej w skali mikro. Dzieci kojarzą wiele pojęć z tej dziedziny, aczkolwiek nie zawsze umieją precyzyjnie je zdefiniować i użyć we właściwym kontekście. Najbliższe są im zagadnienia związane z pieniądzem, są też bardzo racjonalne w gospodarowaniu posiadanymi zasobami finansowymi, a prawie wszystkie zarządzają własnym kieszonkowym. Większość dzieci wykazuje postawy przedsiębiorcze, a poszerzanie wiedzy ekonomicznej uważa za czynnik sukcesu w przyszłości.

Wprowadzenie

W ostatnim czasie doradcą w Ministerstwie Cyfryzacji został 16-letni uczeń jednego z zielonogórskich gimnazjów. Dostrzeżono go, ponieważ trafnie zdiagnozował problemy w dostępie niepełnoletnich do cyfrowej administracji państwowej. Innowacje kończą się sukcesem w przypadku, gdy u ich źródła leży próba optymalnego rozwiązania realnego problemu klienta i budowanie jego pozytywnych doświadczeń w procesie użytkowania produktów bądź korzystania z usług (Kelley, Litman, 2009). Kreatywność w tej materii nie jest tylko domeną dorosłych. Co więcej, kształtowanie kreatywności w połączeniu z budowaniem dojrzałości ekonomicznej już na wczesnym etapie szkolnym pozwala rozwijać przyszłych pracowników wiedzy, zdolnych „budować zegary, zamiast biernie odczytywać czas” (Collins, Porras, 2008).

1. Kompetencje kluczowe i pracownicy wiedzy

Funkcjonowanie w gospodarce opartej na wiedzy wymaga ciągłego uczenia się, zarówno na poziomie pojedynczych uczestników tychże procesów, jak i całych organizacji oraz tworzonych przez nie sieci wzajemnych relacji. Strategia uczenia się przez całe życie, wdrażana przez poszczególne kraje Unii Europejskiej, bazuje na zestawie kompetencji, które Komisja Europejska uznała za kluczowe wobec potrzeby permanentnego przystosowywania się do dynamicznych zmian w otoczeniu – otoczeniu, które ciągle dąży do innowacyjności. Mowa tu o otoczeniu bliższym, na które można skuteczniej wywierać wpływ, i dalszym, w którym, dzięki zrozumieniu mechanizmów, łatwiej się odnaleźć. Kompetencje te zazębiają się, a ich rozwój już na wczesnym etapie edukacji pozwala na świadome wybory i bardziej trafne decyzje w późniejszym życiu, nie tylko zawodowym. Patrząc przez pryzmat nauk społecznych o charakterze ekonomicznym i zarządczym, szczególnie istotne są inicjatywność i przedsiębiorczość. Niemniej warto przytoczyć całokształt kompetencji kluczowych, bowiem przenikają się one, a ich połączenie pozwala osiągnąć efekty synergii w różnych dziedzinach sceny społeczno-gospodarczej. Zgodnie z Zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady (2006/962/WE) za kluczowe w gospodarce opartej na wiedzy uznano kompetencje: porozumiewania się w języku ojczystym i obcym; matematyczne, naukowe i techniczne; informatyczne; umiejętność uczenia się; społeczne i obywatelskie; inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresję kulturalną. Wszystkie one mają wpływ na dojrzałość ekonomiczną społeczeństwa. Owszem, to przedsiębiorczość i inicjatywność interpretowane są jako zdolność do kreacji i wdrażania pomysłów, tworzenia innowacji oraz pojmowania ich w wymiarze projektowym. Niemniej równie ważne jest prawidłowe porozumiewanie się w języku ojczystym, pozwala ono bowiem interpretować pojęcia, fakty, opinie oraz wyrażać myśli i uczucia, co w dobie pracy projektowej jest niezbędne. Komunikacja w języku obcym umożliwia dodatkowo rozwój umiejętności mediacji oraz ważne w procesach globalizacji i internacjonalizacji rozumienie różnic kulturowych. Kompetencje

w obszarze nauk ścisłych pozwalają na rozwój technologii w odpowiedzi na potrzeby społeczeństwa wobec problemów cywilizacyjnych. Kompetencje społeczne i obywatelskie warunkują konstruktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym na zasadach demokratycznych, z uwzględnieniem wyzwań związanych z rosnącą mobilnością, a co za tym idzie – różnorodnością społeczeństwa. Dopełnieniem stają się świadomość i ekspresja kulturalna, rozumiane jako zdolność doceniania twórczego znaczenia idei, doświadczeń i uczuć w procesach rozwoju, również gospodarczego¹. Wspólnym mianownikiem dla wspomnianych kompetencji pozostaje umiejętność uczenia się, która przejawia się zdolnością do efektywnego zarządzania procesem uczenia, postrzeganym przez pryzmat jednostki i zespołu.

Dla gospodarki opartej na wiedzy cenny staje się pracownik wiedzy. Definicja tego pojęcia nie jest jednak jednoznaczna, choć w literaturze funkcjonuje ono od blisko 60 lat za sprawą Druckera (1999)². Według niego pracownik wiedzy w swojej aktywności zawodowej częściej wykorzystuje rozum niż umiejętności manualne. Inni autorzy próbują zamknąć pracowników wiedzy w ramach konkretnych zawodów czy dziedzin gospodarki, typu: zarządzanie, operacje biznesowe i finansowe, medycyna, prawo, edukacja, informatyka i nauki matematyczne, architektura i inżynieria czy nauki przyrodnicze i społeczne (Davenport, 2007). Beck szuka wspólnej płaszczyzny w postaci wynagradzania za „myślenie” i do grona pracowników wiedzy zalicza specjalistów, menedżerów wyższego szczebla, personel techniczny i naukowy oraz inżynierów (Morawski, 2009). Autorka artykułu skłania się jednak ku interpretacji autorstwa Krougha, Ichijo i Nonaki (2000), zgodnie z którą za pracowników wiedzy należy uznać wszystkich członków organizacji i u wszystkich kształtować postawy kreacji wiedzy, bowiem ograniczanie się do wąskiego grona pracowników będzie jedynie barierą w rozwoju podmiotu. Wyróżnikiem i jednocześnie kluczowym czynnikiem sukcesu wśród pracowników wiedzy powinna być ich samodzielność i poczucie odpowiedzialności za realizowane zadania zgodnie z koncepcją dojrzałości „okna i lustra” (Collins, 2015).

Idąc tym tropem, zasadne staje się budowanie postaw przyszłych pracowników wiedzy już na etapie szkolnym. Zachowania kreatywne, pożądane w pracy zawodowej, należy kształtować dużo wcześniej, ponieważ uatrakcyjniają one proces uczenia się, zachęcają do stawiania sobie ambitnych celów, zwiększając tym samym pewność siebie. Zależności te obserwowano również podczas realizacji *Programu edukacji ekonomicznej dla dzieci i młodzieży* wdrażanego na Uniwersytecie Szczecińskim, o czym w kolejnej części artykułu.

¹ Mowa tu o rozwoju przemysłów kreatywnych, ale nie tylko. Jak podkreśla Noga (2014), nie wystarczy zadbać o ciągły zrównoważony rozwój i wzrost gospodarczy, trzeba jeszcze zatroszczyć się o samorealizację jednostki i społeczeństwa, a to nie może odbyć się bez udziału kultury.

² Drucker użył tego pojęcia po raz pierwszy w 1959 r. w książce *Landmarks of Tomorrow*.

2. Program edukacji ekonomicznej dzieci i młodzieży

Wśród pozaszkolnych form edukacji dzieci i młodzieży dużym zainteresowaniem cieszą się tematyczne uniwersytety dziecięce. W obrębie Pomorza Zachodniego funkcjonuje ich kilka. Wśród nich również program edukacji ekonomicznej. Inicjatywa realizowana jest na Uniwersytecie Szczecińskim³ jako Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy (EUD) (www.uniwersytet-dziecieczy.pl) i Akademia Młodego Ekonomisty (AME) (www.gimiversity.pl). Ten pierwszy dedykowany jest uczniom w wieku 12–13 lat, na Akademii natomiast studiuje gimnazjaliści (zgodnie z dotychczas obowiązującym systemem oświaty). Merytorycznie zajęcia EUD i AME dotyczą szeroko pojętej ekonomii, zarządzania, finansów, nawiązują do praktyki gospodarczej i mają na celu zwiększenie świadomości ekonomicznej wśród dzieci i rodziców. Rodzice bowiem biorą udział w równoległe prowadzonych zajęciach, łączących zagadnienia ekonomiczne z pedagogiką i psychologią. Ponieważ wydział dysponuje innowacyjną bazą laboratoriów, studenci poznają treści ekonomiczne również w tym wymiarze⁴.

Podczas szóstej edycji na EUD studiowało blisko 400 uczniów szkół podstawowych. W trakcie czwartej edycji AME wiedzę zdobywało blisko 200 gimnazjalistów. W zajęciach dla rodziców uczestniczyło 150 osób. W warsztatach dla pedagogów z zakresu wiedzy finansowej i sposobów jej przekazania małemu odbiorcy – ponad 30 osób. W każdej edycji udział bierze ponad 30 wolontariuszy, a wśród nich: studenci, pracownicy naukowo-dydaktyczni oraz administracyjni. Wśród prowadzących znajduje się kadra akademicka oraz eksperci zewnętrzni.

Doświadczenia innych ośrodków (Warszawa, Katowice, Białystok), które projekt prowadzą od kilku lat, wskazują, iż wśród studentów właściwych już studiów często znajdują się absolwenci uniwersytetu dziecięcego. Pokazuje to, że warto zapoznawać i zaprzyjaźniać dzieci z daną tematyką i lokalną ofertą w obszarze szkolnictwa wyższego. Z jednej strony dzieciom łatwiej później decydować, jaka tematyka jest im bliska, co ułatwia wybór szkoły na kolejnych szczeblach edukacji, z drugiej natomiast dzieci „dotykają” osobiście potencjału, jakim dysponują szczecińskie uczelnie, a to najlepsza forma promocji akademickiego Szczecina. W dokumentach strategicznych odnośnie do

³ Projekty są wdrażane w ramach ogólnopolskiej inicjatywy Fundacji Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych przy Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Partnerem strategicznym przedsięwzięcia do 2016 r. był Narodowy Bank Polski, zaś patronat honorowy nad wydarzeniem objął minister edukacji narodowej. Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy swoje początki datuje na rok 2008, pod tą marką zajęcia odbywają się również w Katowicach, Białymstoku, Poznaniu, Wrocławiu i w Gdańsku. W 2014 r. do programu dołączył Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego. Jest to jedyna regionalna forma promocji nauki w obszarze ekonomii i zarządzania wśród dzieci.

⁴ Studia to sześć spotkań, z których każde trwa półtorej godziny i podzielone jest na trzy części: wykład, warsztaty w grupach oraz prezentacje prac stworzonych przez grupy warsztatowe. Grupy studenckie pracują pod okiem wolontariuszy, którzy czuwają nad przebiegiem zajęć. Wsparcie wolontariuszy stanowi trzon organizacyjny zajęć.

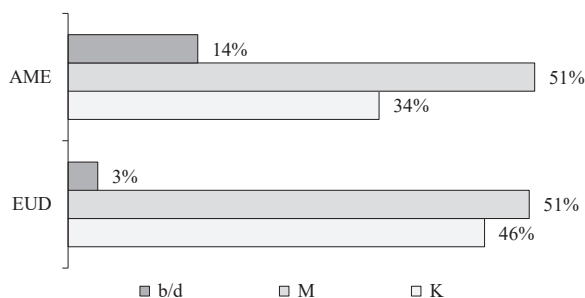
rozwoju regionu i miasta odnaleźć można wiele celów, w których realizację wpisuje się podjęta inicjatywa.

3. Świadomość i dojrzałość ekonomiczna wśród dzieci i młodzieży – wyniki badań

3.1. Podstawy metodyczne i próba badawcza

Metodologia badania świadomości i dojrzałości ekonomicznej w ramach projektów EUD i AME opracowana została przez Fundację Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych w Warszawie (www.fundacja.edu.pl). Jej celem jest diagnoza postaw uczniów w obszarze przedsiębiorczości i ekonomii oraz ocena stopnia znajomości i zrozumienia podstawowych pojęć i zagadnień z tych dziedzin. Badanie przeprowadzane jest anonimowo jeden raz w ciągu roku wśród uczestników projektu. Narzędziem służącym realizacji badania jest formularz badania świadomości i dojrzałości ekonomicznej.

Na potrzeby artykułu przytoczone zostaną wyniki badania z ośrodka w Szczecinie z roku 2016. W badaniu udział wzięło 96 osób, z czego 64% stanowiły dzieci z młodziej grupy wiekowej. W obu badanych populacjach większość stanowili chłopcy, przy czym część badanych nie podała w ankiecie płci (rys. 1). 43% badanych zadeklarowało, iż w szkole uczestniczyło w zajęciach z ekonomii lub przedsiębiorczości.

Rysunek 1. Charakterystyka badanej populacji

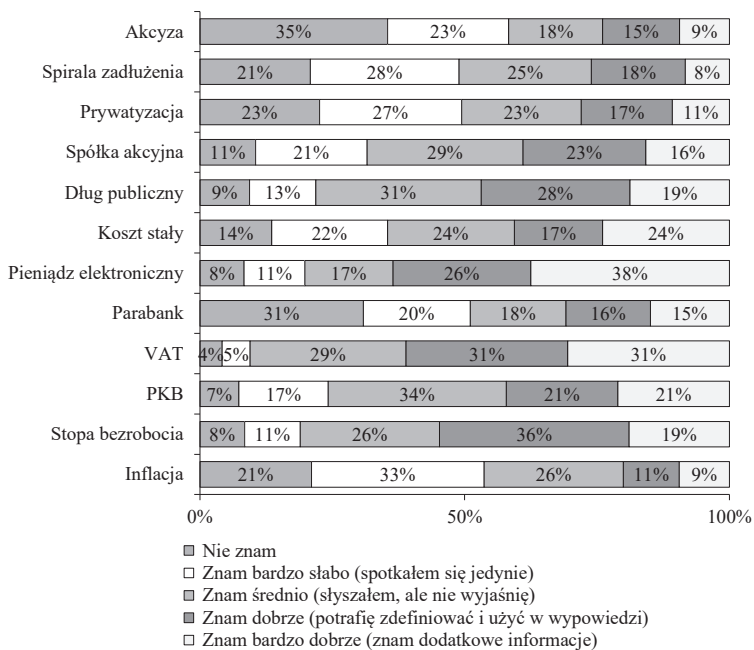
Źródło: opracowanie własne.

Badanie składa się z czterech części. Dwie pierwsze służą ocenie znajomości pojęć ekonomicznych, przy czym wstępna samoocena weryfikowana jest ostatecznie obiektywnymi wskaźnikami poziomu wiedzy posiadanej przez „studenta”. Wprowadzenie formy samooceny pozwala zbadać, w jaki sposób uczniowie sami postrzegają swoją wiedzę związaną z poszczególnymi obszarami ekonomii i zarządzania. Trzecia część pozwala zidentyfikować, w jakim stopniu uczestnicy badania zgadzają się z określonymi poglądami i postawami wobec zjawisk gospodarczych. W ostatniej części uwagę

skupia się na ocenie zaangażowania uczestników i ich motywacji do nauki szeroko pojętej ekonomii.

3.2. Znajomość pojęć ekonomicznych

Spośród wymienionych pojęć ekonomicznych badani ocenili (rys. 2), iż najbliższe jest im pojęcie pieniądza elektronicznego (64% zna je co najmniej dobrze), podatku VAT (62%) oraz stopy bezrobocia (55%). 35% dzieci nie zna w ogóle pojęcia akcyza, 31% nie słyszało o parbanku, ponad 20% nie spotkało się również z tematem prywatyzacji, inflacji czy spirali zadłużenia.

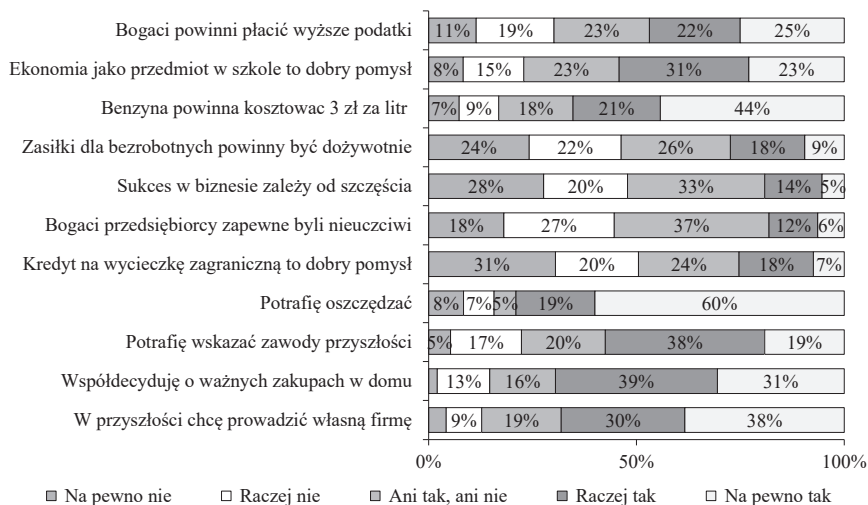
Rysunek 2. Samoocena znajomości pojęć ekonomicznych

Źródło: opracowanie własne.

Weryfikacja znajomości wybranych pojęć – a każdy badany miał za zadanie wybrać dwa najlepiej znane mu hasła i je zdefiniować – potwierdziła wcześniejszą strukturę odpowiedzi, aczkolwiek zdecydowaną większość definicji należy uznać za nieprecyzyjne bądź błędnie interpretowane. Wyniki te wskazują na potrzebę zwiększania świadomości w tym zakresie. Zauważa się również stosunkowo często postawę lekceważącą – część dzieci nie odpowiedziała na pytanie, komentując je „brakiem chęci” lub preferencją wypowiedzi ustnej zamiast pisemnej.

3.3. Postawy wobec zjawisk gospodarczych

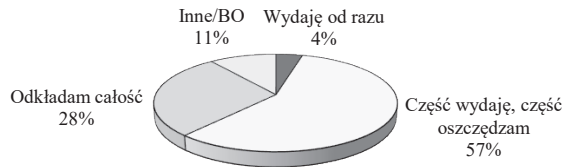
Zdecydowana większość badanych, bo aż 68%, planuje w przyszłości prowadzić własny biznes, a blisko 60% dzieci potrafi wskazać, w ramach których zawodów rynek będzie generować w przyszłości najwięcej ofert pracy (rys. 3). Co ciekawe, tylko 19% z nich uważa, że o sukcesie firmy decyduje szczęście. Jeszcze mniej sukces ten utożsamia z nieuczciwymi praktykami przedsiębiorców. 65% ankieterowanych uważa, że cena benzyny powinna zostać zredukowana, aczkolwiek badanie nie umożliwiło poznania argumentów, które zadecydowały o takiej odpowiedzi.

Rysunek 3. Poglądy i postawy przedsiębiorcze

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci wskazywali też, że bardzo dobrze radzą sobie z oszczędzaniem – 79% badanych robi to zawsze lub zazwyczaj. 85% badanych zadeklarowało, że już posiada oszczędności. Środki te pochodzą zazwyczaj z kieszonkowego, które otrzymuje od rodziców 98% dzieci, a te, które nie otrzymują, wyjaśniły odmienne zasady gospodarowania domowym budżetem w ich domach. Co ciekawe, tylko 4% ankieterowanych od razu wydaje całe kieszonkowe, 28% w całości je odkłada, aż 56% stara się realizować swoje plany zakupowe, jednocześnie część środków oszczędzając (rys. 4). 70% badanych przyznało też, że uczestniczy w domowych procesach decyzyjnych w kwestii istotnych zakupów. Racjonalnie ponad połowa uznała, że zaciąganie kredytu na cele rekreacyjne w postaci wyjazdu zagranicę nie jest najlepszym rozwiązaniem.

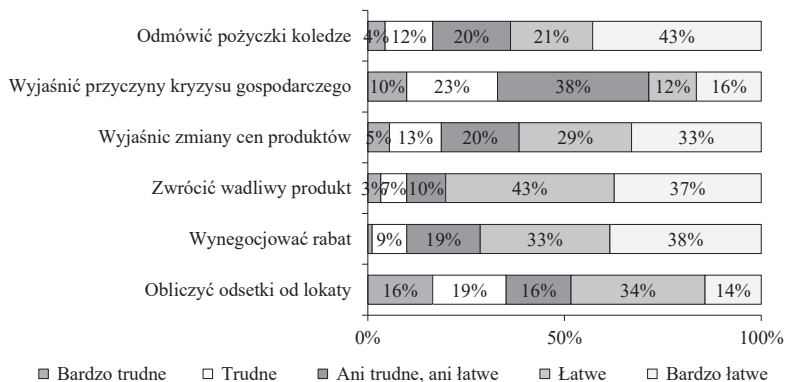
Rysunek 4. Zarządzanie kieszonkowym

Źródło: opracowanie własne.

Co do równania dysproporcji społecznych, 47% badanych wskazało na konieczność uzależnienia stawki podatkowej od poziomu dochodów, przy 30% przeciwników takiego rozwiązania. Interesujące, że aż 27% ankietowanych dożyłotnio wypłacałoby zasiłki osobom bezrobotnym. Ponad połowa badanych uznała, że ekonomii powinno się uczyć już w szkole podstawowej, choć aż 23% dzieci było odmiennego zdania, w tym 8% zdecydowanie się temu sprzeciwiało.

Badanie odzwierciedla również ocenę dzieci w zakresie ich umiejętności radzenia sobie w różnych okolicznościach związanych ze sferą gospodarczą (rys. 5). 64% ankietowanych wykazuje wysoką asertywność i nie widzi kłopotu w odmowie pożyczki pieniędzy koledze, tylko 4% dzieci uważa to zadanie za bardzo trudne.

Wyniki tej części badania korespondują z wcześniej wykazaną aktywnością dzieci podczas domowych zakupów – zdecydowanie najlepiej wiedzą one, jak zwrócić wadliwy towar, wynegocjować rabat czy wyjaśnić zmiany cen produktów.

Rysunek 5. Umiejętności w obszarze ekonomii i zarządzania

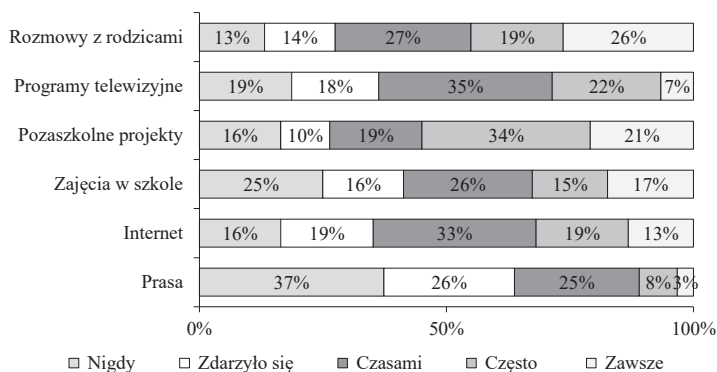
Źródło: opracowanie własne.

Wiedzy brakuje natomiast częściej w przypadku zagadnień trudniejszych. Ponad 30% badanych nie umiałoby wyjaśnić przyczyn kryzysu gospodarczego a prawie kolejnych 40% odpowiedziało wymijająco. Trudności z obliczeniem odsetek od lokaty

bankowej miałyby ponad połowa badanych, choć zupełnie znaczna część ankietowanych uznała to zadanie za co najmniej łatwe (48%).

3.4. Motywacja do nauki ekonomii

Na pytanie, czy warto uczyć się ekonomii, studenci w znakomitej większości odpowiedzieli twierdząco. Wśród uzasadnień najczęściej przywoływano jej pragmatyczny charakter – dzieci zauważały, że to, z czym ich rodzice, a nawet one same spotykają się w życiu codziennym, podlega pewnym prawidłowościom i w wielu sytuacjach można sobie lepiej poradzić, mając tę dodatkową wiedzę. I choć wspominały również o przełożeniu tej wiedzy na sukces w dziedzinie przedsiębiorczości, nie ograniczały znaczenia ekonomii jedynie do sfery strictly gospodarczej – łączyły nowe umiejętności z lepszym zarządzaniem, chociażby budżetem domowym.

Rysunek 6. Jak poszerzasz wiedzę ekonomiczną?

Źródło: opracowanie własne.

Wiedzę ekonomiczną w tej grupie badanych zdobywano w największym stopniu w ramach pozaszkolnych projektów edukacyjnych – 55% dzieci korzysta z nich zawsze lub często (rys. 6). Inspiracją do zachowań proekonomicznych są też rozmowy z rodzicami – 45% dzieci dyskutuje w domu na te tematy i aż 26% robi to w sposób ciągły. Wywiady przeprowadzone z uczestnikami projektu wskazały również, że uczestnictwo w zajęciach zachęciło dzieci do inicjowania dyskusji w obrębie zagadnień ekonomicznych. Blisko 1/3 badanych o ekonomii uczy się w szkole, podobny odsetek korzysta z wiedzy internetowej. Mniejszą popularnością cieszą się programy telewizyjne, bo systematycznie ogląda je tylko 7% ankietowanych. Bardzo niewielka liczba dzieci czyta artykuły poświęcone zagadnieniom ekonomicznym – aż 63% nie czyta ich w ogóle lub robi to incydentalnie. Warto tu podkreślić, iż w ramach EUD wydawane jest czasopismo „Ekonopedia. Magazyn Młodego Menedżera” (www.ekonopedia.pl). W Szczecinie

spotkało się ono z dużym zainteresowaniem, zwłaszcza rodziców dzieci biorących udział w projekcie.

Podsumowanie

W artykule dokonano przeglądu wyników badania świadomości i dojrzałości ekonomicznej dzieci i młodzieży uczestniczących w programie edukacji ekonomicznej w województwie zachodniopomorskim w 2016 roku. Badanie posłużyło jako wyznacznik w konstrukcji oferty edukacyjnej pozwalającej kształtować odpowiedzialne ekonomicznie społeczeństwo oraz przyszłe kadry innowacyjnej gospodarki. Rzeczywistość gospodarcza pokazuje bowiem, że pracy nad dobrymi innowacjami również można się nauczyć – Lewis i Wright (2012) wyraźnie rozróżniają, kiedy mówić należy o kreatywności, a kiedy już o innowacyjności, efekcie działań kreatywnych. W niedawno rozstrzygniętym konkursie Airbusa Fly Your Ideas 2017 główną nagrodę zdobył wydawać by się mogło zwykły „prywatny schowek” – rozwiązanie zaproponowane przez zespół studentów z Uniwersytetu w Hongkongu (www.airbus-fyi.com). Wskazywanie dzieciom tego typu przykładów z dalszego i bliższego „podwórka” stanowi silny bodziec w rozwijaniu ich kompetencji, zwłaszcza tych kluczowych. Warto kształtować w nich postawy, które wykorzystają w późniejszym życiu zawodowym, a jak wskazują badania, pracownicy mają ogromny problem z dzieleniem się wiedzą (Dębowski, Skibiński, 2017).

Bibliografia

- Analiza kwalifikacji i kompetencji kluczowych dla zwiększenia szans absolwentów na rynku pracy. Raport końcowy* (2014). Warszawa: Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.
- Collins, J. (2015). *Jak upadają giganci*. Warszawa: MT Biznes.
- Collins, J., Porras, J.I. (2008). *Wizjonerskie organizacje*. Warszawa: MT Biznes.
- Davenport, T.H. (2007). *Zarządzanie pracownikami wiedzy*. Kraków: Oficyna Wolters Kluwer Business.
- Dębowski, A., Skibiński, G. (2017). *60 sekund dziennie by zarządzać lepiej*. Warszawa: MT Biznes.
- Druker, P.F. (1999). *Spółczesność pokapitalistyczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kelley, T., Littman, J. (2009). *Sztuka innowacji*. Warszawa: MT Biznes.
- Konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram Europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”). 2009/C 119/02.
- Krough, G., Ichijo, K., Nonaka, I. (2000). *Enabling Knowledge Creation*. Oxford University Press.
- Lewis, T., Wright, G.A. (2012). How does Creativity Complement Today’s Currency of Innovation? *Journal of Strategic Innovation and Sustainability*, 3 (7).
- Materiały z badania świadomości i dojrzałości ekonomicznej w ramach Programu edukacji ekonomicznej realizowanego przez Fundację Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych w Warszawie w partnerstwie z Wydziałem Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego.

- Morawski, M. (2009). *Zarządzanie profesjonalistami*. Warszawa: PWE.
- Noga, M. (2014). *Kultura a ekonomia*. Warszawa: CeDeWu.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014–2020* (2016). Szczecin.
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego* (2010). Szczecin.
- www.airbus-fyi.com (28.06.2017).
- www.ekonopedia.pl (28.06.2017).
- www.fundacja.edu.pl (28.06.2017).
- www.gimiversity.pl (28.06.2017).
- www.uniwersytet-dzieciocy.pl (28.06.2017).
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie*. 2006/962/WE.

INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF KEY COMPETENCES AMONG CHILDREN AND TEENAGERS – A CASE STUDY

Keywords: key competences, education of children and youth, awareness and economic maturity

Summary. The purpose of this article is based on the development of a children's competency, is also showed children's creativity and ability to make an innovation. The main target of the research is to assess awareness and knowledge of economics aspects in this potential group of children. Also to show how big impact had a 'children university' in a process of learning those children. Research was done on a group of "young students" taking a place into our program in west part of the country in 2016. Research results are showing that after school educational projects are very important for children who wants builds an economic knowledge. Sessions made children inspired to make a home discussion about social-economic process with their relatives. Children recognize a lot of economic idea's but sometimes they can't defined them into a right context. Children shows significant economical interest, they know well the money matters. They operates great funds management, for example how to spend and save their own pocket money. Most of the children said that being a part of this lesson's gave them an opportunity to build a economical interest and knowledge that they can use in future.

Cytowanie

- Skweres-Kuchta, M. (2017). Inwestycja w rozwój kompetencji kluczowych wśród dzieci i młodzieży – studium przypadku. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 4 (129), 245–255. DOI: 10.18276/epu.2017.129-20.